

О. В. ГОРБИЛЬОВА (доц. кафедри англ. мови)
Донецький національний технічний університет

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ ТА ІНДІЇ

Розглянуто актуальність проблеми педагогічної підтримки обдарованих дітей у загальноосвітніх закладах України та Індії. Узагальнено сучасні теоретико-методологічні підходи до вивчення цієї проблеми. Проаналізовано причини впровадження ефективних методичних засобів та технологій пошуку обдарованих дітей.

Ключові слова: *творчий розвиток, інтелектуальні та творчі здібності, самовдосконалення, психологія таланту та обдарованості, технології пошуку, міжкультурна комунікація.*

Постанова проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Шлях європейської та світової інтеграції, обраний Україною, зумовлює необхідність інтенсивних змін у політичному, економічному й соціальному житті. Саме тому в останнє десятиліття модернізація освітньої галузі спрямовується на досягнення сучасних світових стандартів, на державному рівні усвідомлюється нагальна потреба оновлення національної системи освіти шляхом запровадження вітчизняних та зарубіжних здобутків у педагогічній теорії та практиці [1].

Основні положення Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Державної програми «Вчитель» передбачають вивчення, узагальнення та впровадження позитивного світового досвіду підготовки вчителів, що сприятиме інтеграції нашої держави в загальноєвропейський освітній простір згідно з вимогами Болонської декларації, переходу від традиційних до інноваційних моделей професійного та особистісного становлення фахівців [5].

Мета статті полягає у вивченні актуальності проблеми педагогічної підтримки обдарованих дітей у загальноосвітніх школах України та Індії, узагальненні сучасних теоретико-методологічних підходів до вивчення проблеми педагогічної підтримки дітей у загальноосвітніх школах України та Індії, аналізі причини впровадження ефективних методичних засобів та технологій пошуку обдарованих дітей.

Аналіз останніх досліджень показує, що проблема педагогічної підтримки та розвитку обдарованих дітей була залишається однією з найактуальніших проблем освітньої політики багатьох країн світу. В Україні вона здійснюється у численних гімназіях, ліцеях, колегіумах та інших загальноосвітніх школах. В країні прийняті спеціальні рішення Президента України та уряду [3].

Питання обдарованості вивчалось і психологами, і педагогами як в Україні, та і в близькому і далекому зарубіжжю (Є.О. Голубева, Г.С. Костюк, В.А. Крутецький, В.С. Мерлін, В.О. Моляко, Я.О. Пономарьов, Дж. Рензулі, В.А. Роменець, С.Л. Рубінштейн, Б.М. Теплов, О.М. Матюшкін, В.О. Моляко, Б.Д. Шадріков, Ф. Баррон, Дж. Гілфорд, А. Торренс, К. Тейлор, А.В. Брушлінського, В.В. Давидова, Д.Б. Ельконіна, Т.В. Кудрявцева, О.І. Кульчицької, І.Я. Лернера і т.д.). Всі вони одноставні у думці, що таким дітям необхідно надавати особливу підтримку і перш за все у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Виклад основного матеріалу. Наше суспільство, роблячи крок від постіндустріальної цивілізації до цивілізації інформаційних технологій, усе гостріше відчуває потребу в людях, які матимуть фундаментальні знання в різних галузях життєдіяльності й умітимуть адаптувати їх до постійно змінюваних умов своєї життєдіяльності, будуть активно розбудовувати суспільну інфраструктуру з використанням найсучасніших технологій. Підготувати нову генерацію національної інтелектуальної еліти відповідно до змінених суспільних умов, зрозуміло, має саме школа. Саме від якості, обсягів та інтенсивності роботи освітян над інтелектуальним, морально-духовним, творчим розвитком та вдосконаленням школярів залежить майбутня доля нашого

народу. Особливої ж уваги з боку педагогів потребують обдаровані діти, які вже зі шкільної лави виявляють зацікавленість науковими студіями, демонструють небуденні творчі здібності та мають значний природний потенціал. Пробудити дрімліві сили інтелекту й творчі можливості учня, надихнути його на заняття науково-дослідницькою та творчою діяльністю й озброїти сучасними методами наукового пошуку, виплекати в нього стійкий інтерес до певної галузі знань і підказати оптимальні форми потамування цього інтересу, зорієнтувати талановиту молодь у ширшому спектрі наукової проблематики і навчити доцільно реалізовувати й правильно оформлювати свої інтелектуальні та творчі набутки – ці та багато інших завдань постають перед учителем, який працює з обдарованими школярами [4].

Реалізація потенціалу обдарованих учнів є актуальним завданням сучасної освіти, яке визначає основні напрями щодо роботи з такою категорією школярів. Головна мета цієї діяльності – впровадження ефективних методичних засобів та технологій пошуку, навчання, виховання й самовдосконалення обдарованих дітей.

В цих умовах якість системи освіти багато в чому визначається її здібністю гарантувати високі результати учнів, формувати у дітей характеристики, які необхідні в наступному інформаційному столітті: навички мислення, здібності до вирішення будь-якої проблеми, вміння адаптуватися до нових вимог, нових інформаційних технологій. Виникає необхідність задовільнення потреб дітей, які мають інтелектуальний рівень вище ніж їх однолітки. Немає сумніви, що пріоритетним становиться формування необхідних умов для найбільш повної реалізації інтелектуального та творчого потенціалу таких дітей, а також імплементації стабільної педагогічної підтримки обдарованих школярів з урахуванням їх індивідуальних можливостей. Для повного та поглибленого вивчення проблеми педагогічної підтримки обдарованих дітей необхідно ознайомитись та ретельно вивчити досвід зарубіжних науковців та освітян щодо діагностування, навчання та виховання талановитих та обдарованих дітей.

Досвід та успіхи найбільш розвинених країн світу у галузі науки, виробництва, розвитку нових технологій, культури та освіти свідчать про необхідність радикальної перебудови системи навчання з метою створення умов для обдарованої молоді вільно проявляти свої особливості, розвиватися відповідно своїм нахилам. Слід підкреслити, що досвід багатьох країн сьогодні вивчається в українській педагогіці: США (І.Бабенко, П.Гадеєв), Іспанії (Л.Кокорина), Канади (Я.Кульчицька), Англії (М.Чернова) тощо. Втім, досвід Індії ще не знайшов достатнього відображення у роботах науковців України.

Дослідження з психології таланту та обдарованості, а також з розвитку педагогічної підтримки обдарованих дітей активно розвиваються в різних країнах, в тому числі і Індії. Індія відома своїми вченими, письменниками та поетами такими, як Рабіндранат Тагор - індійський поет, новеліст, драматург, філософ, художник, лауреат Нобелівської премії з літератури (1913р.), Від'ядхар Сурадхипрасад Найпол – триніадський письменник індійського походження, лауреат Нобелівської премії з літератури (2001р.), Чандрасекхара Венката Раман - лауреат Нобелівської премії з фізики (1930р), Агнес Гонджа Бояджиу (мать Тереза) - лауреат Нобелівської премії миру (1979р.)

Дослідження становлення педагогічної підтримки обдарованих дітей в загальноосвітніх школах Індії має великий інтерес з кількох причин – своєю практичною зорієнтованістю, підтримкою нащадків, підтримкою обдарованих дітей із неблагополучного соціального середовища та дітей із сільської місцевості, прагненням збудувати уніфіковану загальнонаціональну систему педагогічної підтримки обдарованих дітей з метою одержання стабільних результатів.[2]

Специфічна етнографічна направленість дослідження вимагає глибокого усвідомлення культурної своєрідності, особливостей релігійно-філософського сприйняття миру та суспільно-політичного устрою життя індійського народу, що зумовило звертання до праць таких сходознавців, як В.В. Бродов, В.С. Костюченко, О.Д. Літман, а також закордонних філософів серед яких Д. Датта, А.Гхош, Дж. Крішнамурті, С. Радхакрішнан, С. Чаттерджи, А Швейцер.

Дослідженню сприяють праці соціологів та педагогів Індії таких, як С.В.Джевур, Б.П.Лалла і С.К. Мурті, Дне. П. Наїна, К.Г.Растогі, Саламатулла, М.Г.Чатурведі та ін., які мають ряд важливих фактів та суджень щодо різних аспектів освіти в Індії.

Методологічну основу дослідження становлять положення теорії наукового пізнання зокрема щодо єдності теорії та практики, філософські концепції та загальнометодологічні

орієнтири і положення про діалектичний взаємозв'язок і взаємозумовленість явищ та необхідність їх вивчення в конкретно-історичних умовах, принцип науковості, історизму, цілісності, соціальної зумовленості, системності, детермінізму.

В 60-ті роки ХХ сторіччя, яке було переломним для Індії, було розпочато дослідження дитячої обдарованості і створено першу школу для обдарованих дітей. З огляду на визначення в суспільстві Індії обдарованих учнів як національного потенціалу держави виявлення та навчання обдарованих школярів було проголошено одним із освітніх пріоритетів держави. З 1995 року в Індії успішно працюють наукові центри дослідження проблем виявлення та навчання обдарованих дітей, серед яких – «Научно-дослідницький фонд з питань освіти (the Great Foundation)», «Міжнародна інноваційно - дослідницька школа розвитку інтелекту та таланту (the Great IISMIND)» (Бангалор, штат Карнатака), Центральний інститут освітніх технологій (New Delhi), майже в кожному штаті є школи Бал Бхаван, мета яких виявляти дітей з високим рівнем інтелектуальних здібностей, фізичної вправності та художньо – естетичної чутливості. Наприкінці 80 – х Центральним урядом Індії було відкрито Центр Джавахар Навадая Видялая (JNV). Зараз діє 557 таких центрів у 28 штатах Індії.

Висновки. Таким чином, актуальність проблеми зумовлена існуючими суперечностями – потребою збереження позитивного досвіду минулого та необхідністю в нових елементах у системі освіти; необхідністю налагодження міжкультурної комунікації; доцільністю використання запозичених елементів педагогічної освіти Індії та їх гармонізацією з українським освітнім простором. Дослідження проблем педагогічної підтримки обдарованих дітей Індії пов'язані із вивченням сутності обдарованості, її типології, специфіки, методів виявлення обдарованих дітей та їх диференційного навчання, тощо.

Треба зауважити, що усвідомлення актуальності розробки даної проблеми в сучасних умовах, важливість використання інноваційного світового досвіду для підняття рівня навчання і виховання обдарованих дітей в Україні сприяють проведенню подальших, більш поглиблених досліджень.

Список використаної літератури

1. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті.
2. Переверзев А.В. Работа с одарёнными учащимися в государственной системе образования Австралии: диссертация канд. пед. наук: 13.00.01 / А.В. Переверзев. – Курск, 2006. – 238 с.
3. Про Концепцію становлення мережі середніх закладів освіти для розвитку обдарованості / Інформ. зб. Міністерства освіти України. - 1996. - № 17/18. - С. 48-64
4. Про програму роботи з обдарованою молоддю на 2001-2005: Указ Президента України / Урядовий кур'єр. – 2001. – № 38. – С. 15
5. Стойко С.В. Розвиток педагогічної освіти в Індії: автореферат / С.В. Стойко. – Ж., 2010.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2012.

Е. В. Горбылёва. Актуальность педагогической поддержки одарённых детей в общеобразовательных школах Украины и Индии

Рассмотрена актуальность проблемы педагогической поддержки одарённых детей в общеобразовательных школах Украины и Индии. Обобщены теоретико-методологические подходы изучения педагогической поддержки одарённых детей в Украине и Индии. Проанализированы причины внедрения эффективных методических средств и технологий поиска одарённых детей.

Ключевые слова: *творческое развитие, интеллектуальные и творческие способности, самосовершенствование, психология таланта и одарённости, технологии поиска, межкультурные связи.*

H. Gorbylyova. Topicality of Pedagogical Support of Gifted Children in Comprehensive Secondary Schools in Ukraine and India

The paper considers topicality of pedagogical support of gifted children in comprehensive secondary schools in Ukraine and India. Theoretical and methodological approaches to the study of pedagogical support of gifted children in comprehensive secondary schools are generalized. We analyze

some reasons for implementing efficient methods and techniques of searching for gifted children. Research issues regarding to gifted children are connected with deep understanding of giftedness nature, its types, specificity and methods of search. Topicality of this issue is stipulated by current contradictions between the need in maintaining positive experience of the past and the need in applying new elements and methods in educational system, the need in setting up cross cultural interaction and using borrowed elements in pedagogical education of India. The introduction of the most efficient means and techniques in the field of study, upbringing and self-study is of paramount importance today. The necessity of using some innovative world experience to increase Ukrainian children's education level is emphasized in this article.

Key words: *development of creativity, intellectual and creative abilities, self-perfection, psychology of talent and giftedness, search techniques, cross-cultural interaction.*